

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Nc/4/2016
Identifikačné číslo spisu:	1114202673
Dátum vydania rozhodnutia:	23.06.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Eva Sakálová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1114202673.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ JUDr. M., CSc., sudkyne Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, 2/ JUDr. P., sudkyne Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, 3/ JUDr. P., sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, 4/ JUDr. M., sudkyne Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, 5/ JUDr. V., sudkyne Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, 6/ JUDr. F., bývajúcej v B., 7/ JUDr. M., bývajúcej v B., 8/ JUDr. P., PhD., sudkyne Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Najvyšší súd Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám. 13, o zaplatenie úrokov z omeškania, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 4 C 20/2014, o vylúčenie sudkýň Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania vecí vedených na tomto súde pod sp. zn. 7 Co 586/2015, 7 Co 587/2015, 7 Co 588/2015, 7 Co 589/2015, 7 Co 590/2015, 7 Co 591/2015, 7 Co 592/2015, 7 Co 593/2015, takto

rozhodol:

Sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. B. a JUDr. I. nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania vecí vedených na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 7 Co 586/2015, 7 Co 587/2015, 7 Co 588/2015, 7 Co 589/2015, 7 Co 590/2015, 7 Co 591/2015, 7 Co 592/2015, 7 Co 593/2015.

Odôvodnenie

Predseda Krajského súdu v Bratislave v konaniach vedených na tomto súde pod sp. zn. 7 Co 586/2015, 7 Co 587/2015, 7 Co 588/2015, 7 Co 589/2015, 7 Co 590/2015, 7 Co 591/2015, 7 Co 592/2015, 7 Co 593/2015 podľa § 15 ods. 1 vety tretej O.s.p., v spojení s § 16 ods. 1 O.s.p. predložil veci na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na základe oznámenia sudkýň JUDr. B. a JUDr. I., ktorým prislúcha vo veciach konať a rozhodnúť. Prihliadol na to, že žaloba žalobcov 1/ až 8/ spočíva na skutkovom základe, ktorý je odlišný od skutkového a právneho základu, z ktorého vychádzajú tzv. antidiskriminačné žaloby a preto dospel k záveru, že nie je dôvod pochybovať o nezaujatosti JUDr. B. a JUDr. I..

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súde v Bratislave (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámení sudcov tohto krajského súdu (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania

veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska vylúčenia sudcu je právne významným vzťah sudcu buď k prejednávanej veci (o ktorý ide v prípade konkrétneho záujmu sudcu na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci), alebo k účastníkom konania (ide oň napríklad v prípade rodinného alebo priateľského vzťahu sudcu k účastníkovi konania), alebo k zástupcovi účastníka konania. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) súčasne na druhej strane zahŕňa aj právo na to, aby právna vec účastníka konania nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci musí rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania, ktorý zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho prejednávania a rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu spočíva v zmazení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a stranickosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (por. napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (por. napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [por. tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale

musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (por. Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (por. Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhladnúc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (por. tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry EŠLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudkýň Krajského súdu v Bratislave, poukazujúcich na závery nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 16/2011-97, najvyšší súd zdôrazňuje, že ústavný súd zaujal v náleze názor, že sudcovia v zásade nemôžu posudzovať tzv. antidiskriminačné žaloby kolegov, ak sú sami žalobcami vo veci, ktorá má s posudzovanou vecou totožný skutkový a právny základ. V týchto konaniach súd posudzuje, či voči žalobcovi došlo zo strany žalovanej k diskriminačnému konaniu a teda k porušeniu ustanovení zákona č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). Žalobcovia 1/ až 8/ disponujú právoplatným rozsudkom okresného súdu o priznaní nároku uplatneného antidiskriminačnou žalobou.

Žalobou podanou 29. januára 2014 na Okresný súd Bratislava I sa žalobcovia 1/ až 8/ domáhajú uložiť žalovanej povinnosť zaplatiť im úroky z omeškania podľa § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keď úroky z omeškania požadujú ako príslušenstvo pohľadávky podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka a to na tom skutkovom základe, že žalovaná riadne a včas neuspokojila ich pohľadávku priznanú právoplatným a vykonateľným rozsudkom.

Z obsahu spisu ani z oznámenia sudkýň krajského súdu nevyplýva, že menované okrem antidiskriminačnej žaloby uplatnili na súde aj nárok vyplývajúci z právneho vzťahu medzi veriteľom a dlžníkom (§ 517 ods. 1, § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka) a preto možno uzavrieť, že keď ide o žalobu inú, uplatnenú na odlišnom skutkovom a právnom základe, sudkyne majúce vec prejsť a rozhodnúť nemajú žiadny pomer k veci a ani k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom (relevantný z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p.) a preto nie je dôvod pochybovať o ich nezaujatosti.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol, že sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. B. a JUDr. I. nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania vo veciach označených vo výroku tohto rozhodnutia.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.